

6. Posouzení vlivu na životní prostředí

Posouzení vlivu na životní prostředí slouží k pochopení ekologických následků nově plánovaného nebo už existujícího projektu a všech činností s projektem spojených. Tyto důsledky a příznivý nebo nepříznivý účinek takových lidských činností na prostředí se posuzují a hodnotí z technického, finančního a sociálně-ekonomického hlediska v rozsahu, v němž jsou významné pro rozhodnutí o realizaci projektu. Projekt může zasahovat do lidského přirozeného prostředí přímo nebo nepřímo. Ekologická perspektiva se dívá na lidské přirozené prostředí jako na složitou síť vzájemného působení s přírodním, kulturním a společensko-ekonomickým prostředím.

Posouzení vlivu na životní prostředí je součástí procesu plánování projektu. Je integrální součástí studie proveditelnosti díky nařízením nebo praxi. Environmentální přínos nebo náklady projektu jsou obvykle externalitami neboli vedlejšími ekonomickými účinky, které ovlivňují společnost jako celek nebo jen její část. Jako takové jsou patřičně posouzeny ve společensko-ekonomickém kontextu na místní úrovni a také na vyšší regionální a národní úrovni, jestliže je to nutné a určené geopolitickými rozměry dopadu. Ve všestranném společensko-ekonomickém hodnocení proveditelnosti projektu se zvažují ekologické účinky na kvalitu života spolu s ostatními kritérii. Jejich pomocí se rozhoduje, jestli je celkový účinek projektu kladný či záporný nebo se určí, jaké úpravy to bude vyžadovat, aby se dosáhlo kladného hodnocení. Některé ekonomicky vyčíslitelné vlivy na životní prostředí jsou také zahrnuty spolu s ostatními ekonomickými faktory v posouzení projektu z hlediska nákladů a výnosů.

6.1. E.I.A.

Posuzování vlivů na životní prostředí lze považovat za řízení, jehož účelem je určit všechny pravděpodobné změny, ke kterým může dojít u důležitých environmentálních veličin v souvislosti s realizací nějakého plánovaného záměru¹. Jeho výsledkem je písemný dokument s uvedenými předpokládanými environmentálními vlivy a celkové stanovisko k dané činnosti. Používaný metodický postup je označován zkratkou E.I.A.².

Metoda E.I.A. byla vypracována a legislativně prvně zakotvena na přelomu 70. let v USA, kde se v podstatě vyvinula cestou rozšíření analýzy nákladů a výnosů, používané pro hodnocení efektivnosti alokace veřejných prostředků do různých technických projektů, o mimopenněžní kritéria. K mezinárodnímu rozšíření metody E.I.A. přispěla zejména 1. Mezinárodní konference OSN o životním prostředí.

V roce 1977 EHK ve 2. Akčním programu životního prostředí konstatovala, že EIA je vhodným nástrojem péče o životní prostředí, a proto byla v r. 1985 vydána směrnice EHK č. 85/337/EEC „Směrnice Rady Evropských společenství o posuzování vlivu určitých soukromých a veřejných projektů na životní prostředí“, která je základním dokumentem pro tvorbu legislativy EIA v jednotlivých členských státech. Tato směrnice byla novelizována v roce 1997 Směrnicí Rady č. 97/11/EC. V únoru 1991 byla ve Finsku přijata tzv. Espoo Konvence „O hodnocení vlivu na životní prostředí, přesahujícího státní hranice“. Vstoupila v platnost 10. září 1997 (pro ČR až od 27.5.2001). Tato konvence již do jisté míry sjednocuje legislativu EIA v jednotlivých státech (přijatou na základě původní směrnice 85/337/EEC),

¹ Víturka, 2003

² z anglického Environmental Impact Assessment

upřesňuje a rozšiřuje proces EIA na základě zkušeností některých států, které již proces EIA začaly uplatňovat: podrobuje procesu EIA i vybrané koncepce, plány a programy, specifikuje obsah a rozsah hodnocení vlivu i zapojení široké veřejnosti do procesu, které dává možnost ovlivnit konečné rozhodnutí o záměru. Objevuje se i požadavek postprojektové analýzy, tedy zpětné kontroly po realizaci záměru.

Uvedené směrnice Rady se zaměřují především na posuzování jednotlivých konkrétních staveb a projektů (tzv. „projektová EIA“), proto byla v návaznosti na dosavadní zkušenosti vydána v roce 2001 Směrnice Rady č. 2001/42/EC „O posuzování účinků určitých plánů a programů na životní prostředí“, týkající se především strategických záměrů (politik, programů, koncepcí) – tzv. „strategická EIA“ – tedy SEA.

Procesu posuzování vlivu na životní prostředí (zejména účasti veřejnosti a zveřejňování dokumentů) se částečně týká i tzv. Aarhuská úmluva – „Úmluva EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí“, která byla přijata 25. června 1998 v dánském Aarhusu³.

V návaznosti na zahraniční zkušenosti byl ještě v ČSFR vypracován a 5.12.1991 přijat dlouho chybějící zákon o životním prostředí (zákon č. 17/1992 Sb.). Tento zákon mimo jiné stanoví výčet aktivit, které musí být podrobeny posouzení svých vlivů na životní prostředí, a stanoví, z jakých hledisek musí být posuzované aktivity především hodnoceny. Zákon zároveň stanoví zmocnění, že podrobnosti (tedy i procesu EIA) budou stanoveny republikovými zákony. Proto byl hned v následujícím roce 1992 vypracován a přijat zákon ČNR č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivu na životní prostředí, a dále i prováděcí vyhláška MŽP ČR č. 499/1992 Sb., o odborné způsobilosti pro posuzování vlivu na životní prostředí a o způsobu a průběhu veřejného projednání posudků, které podrobně stanovily předmět a rozsah posuzování, postup posuzování, kompetence státních orgánů, účastníci procesu, účast veřejnosti atd.

Koncem 90. let již původní zákonná úprava v ČR plně nevyhovovala všem požadavkům na posuzování, zejména z hlediska uplatňování principu trvale udržitelného rozvoje a z hlediska souladu s novelizovanou směrnicí Rady č. 97/11/EC a později i se směrnicí Rady č. 2001/42/EC. Proto byl v r. 2001 přijat v ČR nový zákon o posuzování vlivu na životní prostředí č. 100/2001 Sb., který je platný od 1.1.2002 a týká se výlučně tzv. projektové EIA⁴. Většina původního zákona č. 244/1992 Sb. byla zrušena, zůstal z něho platný v podstatě jen § 14, který obecně upravuje posuzování koncepcí (tzv. strategickou EIA – SEA), a § 1 a 23. V současné době je připravována novela zákona pro SEA, která by měla zohlednit požadavky směrnice Rady č. 2001/42/EC. Rovněž původní vyhláška MŽP č. 499/1992 Sb. byla zrušena a od 1.1.2002 plně nahrazena novou vyhláškou MŽP č. 457/2001 Sb.

³ CzechInvest, 2003

⁴ seznam vybraných zařízení, kterých se EIA týká je uveden v příloze č. 1

Fáze projednávání podle E.I.A.

Předběžné projednání – pokud oznamovatel požádá ještě před předložením oznámení o projednání záměru s dotčenými úřady, popřípadě s příslušným úřadem, jsou tyto povinny to projednat a doporučit mu projednání eventuelně s dalšími subjekty a poskytnout mu informace o životním prostředí podle zvláštního předpisu (zák. č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí).

Oznámení – každý oznamovatel, který hodlá provést záměr podléhající posuzování podle tohoto zákona, je povinen předložit oznámení záměru příslušnému úřadu písemně a v elektronické podobě. Oznamovatel musí v oznámení vždy uvést nástin studovaných hlavních variant a stěžejní důvody pro jeho volbu vzhledem k vlivu na životní prostředí. Je možno předložit i oznámení s náležitostmi dokumentace. Oznámení je zveřejněno a každý (dotčené úřady, dotčené samosprávné celky – obce a kraje, veřejnost) může do 15 dnů zaslat písemné vyjádření k záměru (pokud bylo předloženo oznámení s náležitostmi dokumentace, je lhůta 30 dnů). Dotčené subjekty (ani dotčené úřady) nemají povinnost se vyjádřit (to platí pro všechny kroky procesu).

Zjišťovací řízení – sestává ze dvou kroků.

Za prvé (tzv. screening): u záměru kategorie II., podléhajícím zjišťovacímu řízení, příslušný úřad stanoví, zda záměr bude dále posuzován celým procesem EIA (zpracování dokumentace, posudku, veřejné projednání, vydání stanoviska) nebo zda posuzování EIA zde skončí (tzv. závěry zjišťovacího řízení) a bude stačit pouze běžné posouzení v režimu stavebního zákona.

Za druhé (tzv. scoping⁵): u všech záměrů, které budou dále posuzovány celým procesem EIA (všechny záměry kategorie I. a ty záměry kategorie II., u nichž to určí příslušný úřad), budou upřesněny informace, které je vhodné uvést do dokumentace (scoping). Po ukončení zjišťovacího řízení vydá příslušný úřad závěr, jehož součástí je i souhrnné vypořádání všech připomínek z obdržených vyjádření. Pokud bylo předloženo oznámení s náležitostmi dokumentace, stanoví úřad v závěru zjišťovacího řízení i případné požadavky na dopracování oznámení tak, aby mohlo nahradit dokumentaci. V závěru může úřad navrhnout i zpracování variant řešení záměru (např. umístění, kapacitní, použité technologie či doby provedení), ovšem jen tehdy, je-li jejich provedení prokazatelně účelné a z technických hledisek možné. V závěru je stanoven i potřebný počet paré dokumentace, která bude předložena. Zjišťovací řízení ukončí příslušný úřad do 30 dnů ode dne zveřejnění oznámení (do 45 dnů, je-li s náležitostmi dokumentace).

Dokumentace – její zpracování v písemné a elektronické verzi zajišťuje oznamovatel u autorizované osoby, dokumentace musí zohlednit mj. oznámení, vyjádření k oznámení a závěry zjišťovacího řízení. Po zpracování je dokumentace doručena příslušnému úřadu, který ji zveřejní a rozešle k vyjádření dotčeným úřadům a samosprávným celkům. Každý se může k dokumentaci písemně vyjádřit ve lhůtě 30 dnů. Pokud příslušný úřad zjistí, že dokumentace neobsahuje všechny náležitosti podle zákona, vrátí ji oznamovateli k doplnění či přepracování. Pokud je dokumentace v pořádku, doručí ji včetně obdržených vyjádření zpracovateli posudku.

Posudek – jeho zpracování zajišťuje příslušný úřad u autorizované osoby (jiné než zpracovala dokumentaci). Doba pro zpracování posudku je maximálně 60 dnů, ve složitých případech 90 dnů. Příslušný úřad může na odůvodněné doporučení zpracovatele posudku vrátit

⁵ scoping – upřesnění rozsahu a obsahu dokumentace záměru vzhledem k jeho charakteru a specifickým podmínkám umístění v území

dokumentaci opět k doplnění či přepracování, a to nejpozději do 30 dnů od doručení dokumentace zpracovateli posudku. Oznamovatel je povinen poskytnout zpracovateli posudku podklady použité pro zpracování dokumentace, a to na vlastní náklady a do 5 dnů od obdržení žádosti o ně. Po předání posudku příslušnému úřadu ho tento do 5 dnů zveřejní a rozešle oznamovateli, dotčeným úřadům a samosprávným celkům (dotčené obce a kraje). Každý může do 30 dnů od zveřejnění zaslat příslušnému úřadu své vyjádření k posudku.

Veřejné projednání – příslušný úřad zajistí veřejné projednání (VP) posudku a dokumentace, pokud obdržel nesouhlasné vyjádření k dokumentaci či posudku. Informaci o konání VP úřad zveřejní nejméně 5 dní předem. V případě neúčasti oznamovatele nebo zpracovatele dokumentace nebo posudku může být VP ukončeno a koná se nové nejpozději do pěti dnů. Příslušný úřad pořídí z VP zápis a úplný těsnopisný nebo zvukový záznam. Zápis z VP úřad zveřejní a zašle všem dotčeným subjektům.

Stanovisko – na základě dokumentace, oznámení, posudku, veřejného projednání a všech obdržených vyjádření vydá příslušný úřad stanovisko do 45 dnů od zveřejnění posudku. Do 5 dnů ho zašle zúčastněným subjektům a zveřejní. Stanovisko je odborným podkladem pro vydání rozhodnutí, popř. opatření podle zvláštních právních předpisů (např. stavební zákon, horní zákon, zákon o drahách, zákon o pozemních komunikacích apod.) a oznamovatel ho předkládá do navazujících řízení o záměru. Platnost stanoviska je 2 roky od vydání, může být na žádost oznamovatele prodloužena o 2 roky (i opakovaně), pokud nedošlo k podstatným změnám těch skutečností, na jejichž základě bylo stanovisko vydáno. Na prodloužení stanoviska není právní nárok. Při zahájení navazujících řízení podle zvláštních předpisů se uvedená lhůta platnosti přerušuje.

Stanovisko z procesu EIA není správním rozhodnutím (proces EIA nepodléhá správnímu řádu), nelze se tedy proti němu odvolat. Stanovisko není pro správní úřad v navazujícím řízení (obvykle stavební úřad v územním řízení) závazné. Bez stanoviska však nelze vydat rozhodnutí nebo opatření nutná k provedení záměru v žádném správním ani jiném řízení nebo v jiném postupu podle zvláštních právních předpisů.

V těchto řízeních a postupech je příslušný úřad dotčeným správním úřadem. Správní úřad, který vydává rozhodnutí nebo opatření podle zvláštních právních předpisů, zahrne do svého rozhodnutí nebo opatření požadavky k ochraně životního prostředí uvedené ve stanovisku (pokud jsou v něm uvedené), nebo ve svém rozhodnutí popř. opatření uvede důvody, pro které tak neučinil nebo učinil jen zčásti.

Účastníci procesu EIA

- oznamovatel
- zpracovatel oznámení
- zpracovatel dokumentace
- zpracovatel posudku
- příslušný úřad
- dotčené správní úřady
- dotčené územní samosprávné celky (obce a kraje)
- veřejnost

Oznamovatel (obvykle investor) předkládá oznámení o záměru a následně dokumentaci o hodnocení vlivu na ŽP. Oznámení a dokumentace musí splňovat všechny náležitosti podle citovaného zákona, v opačném případě má příslušný úřad možnost oznámení nebo dokumentaci vrátit k doplnění. Oznamovatel hradí náklady na zpracování oznámení a dokumentace. Dále hradí i náklady na zpracování posudku, které zpracovateli posudku uhradí příslušný úřad na podkladě smlouvy a které pak úřad vyúčtuje k úhradě oznamovateli. Oznamovatel je povinen částku za posudek uhradit do 15 dnů od obdržení vyúčtování, jinak mu úřad nevydá stanovisko.

Zpracovatel dokumentace, zpracovatel posudku musí být autorizovanou osobou, tj. držitelem autorizace pro oblast posuzování vlivu na ŽP, udělené MŽP (po dohodě s Ministerstvem zdravotnictví). Autorizovaná osoba (nebo osoby), která zpracovávala dokumentaci pro daný záměr, se nesmí podílet na zpracování posudku (a obráceně – zpracovatel posudku se nesmí podílet na zpracování dokumentace). Zpracovatele dokumentace si vybírá (např. ze seznamu autorizovaných osob, který vede MŽP) investor (oznamovatel), zpracovatele posudku vybírá příslušný úřad, někdy ve spolupráci s oznamovatelem.

Příslušný úřad vykonává státní správu na úseku posuzování vlivu na životní prostředí, je zodpovědný za vedení celého procesu EIA a zajišťování jeho jednotlivých etap a vydává konečné stanovisko o hodnocení vlivu. Podle závažnosti a velikosti posuzovaných záměrů je kompetence příslušných úřadů rozdělena do dvou úrovní – na úrovni ústředního orgánu státní správy, tj. MŽP ČR, a na úrovni krajských úřadů. Při vydání stanoviska přihlíží k dokumentaci, posudku, výsledkům veřejného projednání a k obdrženým vyjádřením úřadů, územních samosprávných celků a veřejnosti.

Dotčené správní úřady mohou se vyjádřit k předložené dokumentaci a účastnit se veřejného projednávání posudku (není to jejich povinnost). Jejich připomínky mohou být zahrnuty do doporučených podmínek ve stanovisku příslušného úřadu (a také obvykle bývají zahrnuty). Většina dotčených úřadů pro proces EIA není zákonem taxativně stanovena (kromě Ministerstva zdravotnictví, orgánů hygienické služby a Státního úřadu pro jadernou bezpečnost – viz § 23), stanoví je příslušný úřad podle své úvahy pro každý konkrétní případ – obvykle jde o Českou inspekci životního prostředí, orgány hygienické služby, orgány ochrany jednotlivých složek ŽP – ovzduší, voda, ZPF – Zemědělský půdní fond, lesy atd.

Dotčené územní samosprávné celky – obce a kraje vstupují do procesu EIA jako orgány samosprávy. Dotčené obce (eventuelně kraje) pro každý proces EIA stanoví příslušný úřad na základě oznámení, dokumentace a vlastní úvahy podle kritéria, že jsou to ty obce, na jejichž území má být stavba nebo technologie umístěna nebo činnost prováděna, nebo jejichž území bude důsledky zamýšlené aktivity zasaženo. Zveřejňují (na základě sdělení příslušného úřadu) informace o jednotlivých krocích procesu, zveřejňují obdržené dokumenty (oznámení, dokumentaci, posudek) k nahlédnutí, zasílají příslušnému úřadu v zákonné lhůtě svá vyjádření a případná vyjádření veřejnosti, zveřejňují oznámení o čase a místě konání

veřejného projednání posudku, spolupracují s příslušným úřadem na zajištění konání veřejného projednání (např. příprava místnosti, technického zabezpečení apod.)

Veřejnost – zákon č. 100/2001 Sb. umožňuje širokou účast veřejnosti jako rovnoprávného partnera v řízení v takovém rozsahu, na jaký dříve nebyla zvyklá ani veřejnost, ani orgány státní správy, ani investoři. Veřejnost má možnost (jednak individuálně, jednak formou občanských sdružení, obecně prospěšných společností apod.) jak vyjádřit se k předloženým a zveřejněným dokumentům (za podmínek a lhůt stanovených zákonem), tak účastnit se veřejného projednání dokumentace a posudku. Zákon přiznává specifikovaným částem veřejnosti (místně příslušná občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti) a dotčeným obcím postavení účastníků navazujících řízení podle zvláštních předpisů při splnění podmínek stanovených v zákoně.

Tabulka 3: Časový harmonogram procesu E.I.A.

Činnost	odkaz	lhůta	čas – ? dnů
Zpracování oznámení s event. využitím předběžného projednání a jeho předložení příslušnému úřadu (event. s obsahem dokumentace)	§ 6, §15	?	?
Zaslání a zveřejnění oznámení (event. s obsahem dokumentace k vyjádřením)	§ 6	do 5 dnů	5 (5)
Zaslání vyjádření k oznámení (event. s obsahem dokumentace)	§ 6	do 15 (30) dnů	20 (35)
Ukončení zjišťovacího řízení – lhůta je vztažena k termínu zveřejnění oznámení (event. s obsahem dokumentace)	§ 7	do 30 (45) dnů	35 (50)
Zaslání a zveřejnění závěru zjišťovacího řízení	§ 7	neprodleně	-
Zpracování a předložení dokumentace – pokud nebylo stanoveno, že dokumentaci není třeba zpracovávat (v případě, že bylo předloženo oznámení s náležitostmi dokumentace a nebyla žádná nesouhlasná vyjádření)	§ 8	do 5 dnů	40 (50)
Zaslání vyjádření ke zveřejněné dokumentaci (pokud nebylo stanoveno, že dokumentaci není třeba zpracovávat)	§ 8	do 30 dnů	70 (50)
Doručení dokumentace zpracovateli posudku (možnost vrácení dokumentace oznamovateli k doplnění) – lhůta je vztažena k termínu, ve kterém je dokumentace zveřejněna)	§ 8	do 40 dnů	80 (60)
Zpracování posudku (dokumentace může být na návrh zpracovatele posudku vrácena k přepracování)	§ 9	do 60 – 90 dnů	140 – 170 (120 – 150)
Zaslání a zveřejnění posudku k vyjádřením	§ 9	do 5 dnů	145 – 175
Zaslání vyjádření k posudku a event. jeho veřejné projednání	§ 9	do 30 dnů	175 – 205
Vydání stanoviska – lhůta je vztažena k termínu, ve kterém je zveřejněna informace o posudku	§ 10	do 45 dnů	190 – 220 (170 – 200)
Zaslání stanoviska – lhůta je vztažena k termínu, ve kterém je zveřejněna informace o posudku	§ 10	do 50 dnů	195 – 225 (175 – 205)
Celková časová náročnost procesu (bez doby na zpracování oznámení a dokumentace, event. bez doby na jejich přepracování)			195 – 225 (175 – 205)

Pramen: CzechInvest, 2003

Poznámky:

Časové údaje v závorce odpovídají variantě, při které se oznámení považuje za dokumentaci .

Časové údaje jsou uvedeny bez eventuálně prodloužených lhůt v případě mezistátního posuzování.

Doba na zpracování oznámení nebo dokumentace je označena jako ? (nelze ji předem určit, dokumentace řádově několik měsíců)

Uvedený časový rámec se dá zkrátit zejména zkrácením doby potřebné pro zpracování posudku, která je však závislá zejména na kvalitě zpracované dokumentace.

Rozhodně zásadní vliv na celkovou délku procesu EIA má doba na zpracování dokumentace – ta je však závislá především na dvou faktorech: na charakteru vlastního záměru a jeho vlivech na životní prostředí a dále na charakteru dotčeného území (je zřejmé, že záměr s problematickými výstupy do životního prostředí a navíc v území, které je z hlediska environmentálních charakteristik citlivé, vyžaduje větší rozsah dokumentace, a tím i větší časovou náročnost). Pokud jde o lhůty, související se zveřejňováním dokumentů k vyjádřením, nelze je v žádném případě zkracovat.

6.2. IPPC

IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control⁶) je správní postup (řízení) o povolení provozu určitého zařízení na základě stanovených podmínek pro provoz, které preventivně omezují škodlivé výstupy či emise daného provozovaného zařízení do životního prostředí.

Hlavním cílem integrované prevence je dosáhnout preventivní cestou vyššího stupně ochrany životního prostředí jako celku před znečištěním z průmyslu. Cílem integrovaného přístupu k řízení znečištění je zabránit emisím do ovzduší, vody a půdy všude, kde je to prakticky schůdné (včetně minimalizace produkce odpadu), a kde to možné není, minimalizovat tyto emise (výstupy), aby bylo dosaženo vysoké úrovně ochrany ŽP jako celku (tedy ne pouze některých jednotlivých složek). Prostředkem k dosažení tohoto cíle je především postupné zavádění tzv. nejlepších dostupných technik (BAT – Best Available Techniques) a rozumný přístup k vyjednávání podmínek provozu pro daná zařízení.

Integrovaná ochrana ŽP nesleduje jen produkované znečištění, ale identifikuje příčiny jeho vzniku a usiluje o předcházení vzniku znečištění přímo ve výrobní technologii. Zavádění IPPC aplikuje metodu porovnání parametru provozovaného zařízení s parametry nejlepších dostupných technik (BAT), na základě nichž se stanovují emisní limity. Ve svém důsledku znamená nejen přínosy pro ŽP (dosažení vyššího stupně ochrany ŽP, zlepšení jeho kvality, zamezení přenosu znečištění z jedné složky ŽP do druhé), ale přínosy i pro průmysl (zrychlení inovačních procesů, modernizaci a zvýšení výrobních kapacit, zvýšení konkurenceschopnosti, úspory nákladů na suroviny, materiály a energie, nižší poplatky za znečišťování atd.)

IPPC se týká provozovatelů těch vybraných zařízení⁷, která podléhají režimu podle zákona o integrované prevenci.

V řízení podle tohoto zákona je na základě žádosti provozovatele vydáváno integrované povolení (IP) k provozu daného zařízení jediným správním úřadem, které nahrazuje vydávání řady jednotlivých povolení a souhlasů podle jednotlivých speciálních předpisů – složkových zákonů. Tento proces je časově umístěn po územním řízení, před vydáním stavebního povolení podle stavebního zákona (to platí pro nová zařízení).

Poprvé byl výraz BAT – Best Available Techniques použit ve směrnici Rady č. 84/360/EEC v roce 1984, v legislativě ochrany životního prostředí EU. V období zavádění této směrnice souvisel tento termín pouze s ochranou ovzduší. V roce 1996 byla do legislativy EU včleněna další směrnice Rady č. 96/61/EC, týkající se integrované prevence a kontroly znečištění

⁶ integrovaná prevence a omezování (kontrola) znečištění

⁷ viz. příloha č. 2

(Integrated Pollution Prevention and Control – IPPC), která v rámci celé EU nabyla účinnosti 31.10.1999. V této směrnici už je BAT v souvislosti nejen s ochranou ovzduší, ale i se vznikem odpadů, energetickou a surovinovou náročností procesu, prevencí úrazů a krizovým managementem. Emise, ohrožující životní prostředí, definuje směrnice ve formě látek, tepla, hluku a vibrací. Z hlediska technologií je směrnice orientovaná na velké zdroje znečištění (energetický průmysl, výroba a zpracování kovů, zpracování nerostů a surovin, chemický průmysl a nakládání s odpady). Koncepce BAT je zároveň i východiskem pro stanovení hodnot emisních limitů (Emission Limit Values). Základním zdrojem informací a parametru BAT jsou referenční dokumenty o nejlepších dostupných technikách, tzv. BREF, připravované Evropským úřadem pro IPPC v Seville (úřad je zřízen Evropskou komisí).

V ČR je oblast integrované prevence a vydávání integrovaného povolení upravena zákonem č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci). Tento zákon nabývá účinnosti 1. ledna 2003. Ještě před nabytím jeho účinnosti byla na podzim 2002 schválena novela tohoto zákona č. 521/2002 Sb., která se týkala jednak změny zákona o ovzduší, jednak doplnění § 45 zákona o časovém zařazení integrovaného povolení až ke kolaudačnímu řízení v těch jednotlivých případech, kdy ještě před nabytím účinnosti zákona bylo požádáno o stavební povolení, ale nebylo do této doby vydáno.

Fáze řízení o vydání integrovaného povolení

Na řízení o vydání integrovaného povolení podle tohoto zákona se vztahuje správní řád (jde o správní řízení) s výjimkou § 6 (pověření odborně způsobilé osoby). Vydané integrované povolení je správním rozhodnutím a lze se proti němu odvolat nebo použít další opravné prostředky.

Žádost podává provozovatel zařízení v listinné a elektronické podobě příslušnému úřadu (obvykle krajský úřad). Úřad do dvaceti dnů ověří, zda žádost obsahuje všechny náležitosti. Pokud ne, vyzve provozovatele k doplnění (lhůta k doplnění maximálně 4 měsíce) a řízení přeruší. Pokud provozovatel nedoplní náležitosti ve lhůtě, je řízení zastaveno. Žádost musí obsahovat předepsané údaje a požadované doklady. Přesný vzor žádosti, rozsah a způsob jejího vyplnění stanoví prováděcí vyhláška MŽP č. 554/2002 Sb.

Postoupení a zveřejnění žádosti – Úřad do 7 dnů od obdržení zašle žádost účastníkům řízení, příslušným správním úřadům, jejichž správní akty se integrovaným povolením nahrazují, odborně způsobilé osobě (agentura), případně dotčenému státu. Žádost je zveřejněna po dobu 30 dnů (úřední desky, internet) a v této lhůtě může každý zaslat úřadu své vyjádření k žádosti. K vyjádřením zasláným po lhůtě se nepřihlíží. Vyjádření příslušných správních úřadů nejsou právními rozhodnutími, musí obsahovat zejména zhodnocení závazných podmínek k provozu zařízení, případně návrh dalších podmínek. Vyjádření účastníků úřad do 5 dnů od jejich obdržení zašle odborně způsobilé osobě.

Odborně způsobilá osoba (dále OZO) je právnická osoba, pověřená MŽP k poskytování odborných vyjádření a zapsaná v Seznamu odborně způsobilých osob, která má dostatečnou odbornou úroveň, dostatečné odborné, technické aj. zázemí a nezbytný počet odborně kvalifikovaných zaměstnanců. Za odborně způsobilou osobu se považuje i Agentura, zřízená MŽP pro zajištění odborné podpory výkonu státní správy v oblasti integrované prevence.

Vyjádření OZO – Odborně způsobilá osoba je povinna vypracovat návrh vyjádření k celému obsahu žádosti a k došlým vyjádřením příslušných úřadů a účastníků řízení a s přihlédnutím k vyjádření veřejnosti a dotčeného státu, pokud je obdržela. Je povinna o vypracovaném návrhu neprodleně uvědomit provozovatele zařízení a návrh s ním projednat, pokud on o to projeví zájem do 5 dnů od uvědomění. Její vyjádření by mělo zahrnovat výsledek projednání s provozovatelem.

Své vyjádření v listinné a elektronické podobě zašle do 75 dnů od obdržení žádosti. Úřad obdržené vyjádření OZO neprodleně zveřejní po dobu 30 dnů.

Ústní jednání o žádosti – Do 5 dnů od obdržení vyjádření OZO nařídí úřad ústní jednání o žádosti a přizve na něj účastníky řízení, OZO a příslušné správní úřady.

Rozhodnutí o žádosti – Úřad o žádosti rozhodne ve lhůtě do 45 dnů od obdržení vyjádření OZO. Ve složitějších případech odvolací orgán tuto lhůtu prodlouží o 45 dnů.

Pokud úřad zjistí, že záměr provozovatele nespĺňuje požadavky tohoto zákona a zvláštních právních předpisů (složkových zákonů) nebo že závazné podmínky navržené pro provoz zařízení jsou z technických důvodů nespĺnitelné, žádost o vydání integrovaného povolení zamítne. Nejsou-li důvody pro zamítnutí, vydá úřad povolení, které obsahuje zejména identifikační údaje žadatele a zařízení, popis zařízení a jeho činnosti a závazné podmínky provozu.

Součástí odůvodnění integrovaného povolení je i vypořádání připomínek v plném rozsahu z vyjádření účastníků řízení, příslušných správních úřadů, OZO a popř. dotčeného státu. Úřad je povinen do povolení zahrnout podmínky orgánů ochrany veřejného zdraví. Dále je povinen zahrnout i podmínky ze stanoviska EIA nebo uvést důvody, pro které je tam nezahrnul.

Provozovatel zařízení nesmí bez platného integrovaného povolení zařízení provozovat. Práva a povinnosti z integrovaného povolení přecházejí na právního nástupce provozovatele zařízení a jsou pro něj závazné.

Odvolání, rozklad – Pokud je proti vydanému integrovanému povolení podáno odvolání, popř. rozklad, MŽP zašle odvolání nebo rozklad včetně vydaného povolení MPO nebo MZe (podle oboru působení) a MZd k posouzení, zda došlo k pochybení při použití BAT pro závazné podmínky provozu. Jmenovaná ministerstva zašlou svá vyjádření do 15 dnů zpět MŽP a MŽP při vydání rozhodnutí o odvolání nebo rozkladu z těchto vyjádření vychází. Ostatní lhůty pro vyřízení odvolání či rozkladu se řídí správním řádem.

Zveřejnění – Rozhodnutí o vydání, popř. zamítnutí integrovaného povolení úřad do 5 dnů od nabytí právní moci zveřejní po dobu 60 dnů na internetu a na své úřední desce.

Účastníci řízení o vydání integrovaného povolení

- provozovatel zařízení,
- obec a kraj, na jejichž území je nebo má být zařízení umístěno,
- různá občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, zaměstnavatelské svazy nebo hospodářské komory, chránící profesní nebo veřejné zájmy podle zvláštních předpisů,
- obce nebo kraje, na jejichž území může zařízení ovlivnit životní prostředí, pokud se jako účastníci přihlásili písemně úřadu do 30 dnů od zveřejnění žádosti.

Harmonogram řízení o vydání integrovaného povolení

Nejvíce času si vyžádá zpracování žádosti o vydání IP a všech souvisejících podkladů. Protože je tato agenda v ČR zcela nová, nejsou s ní žádné zkušenosti. Presto podle požadavku na rozsah žádosti, stanovený v zákoně, lze rámcově odhadnout, že její úplné a kvalitní zpracování si vyžádá dobu několika měsíců.

Tabulka 4: Časový harmonogram řízení o vydání IPPC

Činnost	lhůta	čas – ? dnů
Zpracování žádosti o IP a podání u úřadu	?	?
Kontrola žádosti úřadem, příp. její vrácení k doplnění	do 20 dnů	20
Doplnění žádosti provozovatelem	0-4 měsíce	20 (140)
Postoupení žádosti účastníkům, správním úřadům, OZO, příp. dotčenému státu, a její zveřejnění	do 7 dnů	27 (147)
Vyjádření k žádosti o IP	do 30 dnů	57 (177)
Zaslání obdržených vyjádření odborně způsobilé osobě (OZO)	do 5 dnů	62 (182)
Zpracování a zaslání vyjádření OZO úřadu (včetně příp. projednání s provozovatelem)	do 75 dnů	102 (222)
Ústní jednání k žádosti (v rámci lhůty pro zveřejnění)	do 5 dnů	107 (227)
Neprodlené zveřejnění vyjádření OZO (včetně ústního jednání)	30 dnů	137 (257)
Rozhodnutí o žádosti (lhůta se počítá od obdržení vyjádření OZO)	do 45 dnů	147 (267)
(Případné prodloužení lhůty odvolacím orgánem)	do 45 dnů	192 (312)
Celková časová náročnost procesu (bez doby na zpracování žádosti, eventuelně doba při jejím doplnění je uvedena v závorkách)		180 - 225 (303 - 348)

V případě odvolání, popř. rozkladu proti IP bude celková doba ještě prodloužena:		
Lhůta pro odvolání či rozklad (podle správního řádu)	do 15 dnů	195 – 240 (318 – 363)
Zaslání odvolání příslušným ministerstvům	není lhůta	?
Vyjádření ministerstev k odvolání	do 15 dnů	210 – 255 (333 – 382)
Rozhodnutí MŽP o odvolání	není lhůta	?
Zveřejnění rozhodnutí o odvolání nebo rozkladu (do 5 dnů od nabytí právní moci)	60 dnů	

Pramen: CzechInvest, 2003

Poznámky:

- Lhůty jsou uvedeny jako maximální podle zákona.
- Do celkové doby řízení o vydání IP není započtena doba pro vlastní zpracování žádosti (nelze obecně určit, bude se lišit podle jednotlivých případů), lze počítat minimálně s několika měsíci
- V případě odvolání nebo rozkladu proti rozhodnutí se může výše uvedená celková doba řízení do nabytí právní moci integrovaného povolení ještě výrazně prodloužit.
- Pokud řízení zahrnuje i účast dotčeného státu (v případě ovlivnění jeho ŽP), lhůty se prodlužují v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána.

Příloha 1: Výběr ze seznamu aktivit podléhajících zákonu č. 100/2001 Sb. (EIA)

a) kompletní EIA

- 1.1 **Trvalé odlesnění nebo zalesnění nelesního pozemku o ploše od 25 ha.**
- 3.1 **Zařízení ke spalování paliv s tepelným výkonem od 200 MW.**
- 3.6 **Nadzemní přenosová vedení elektrické energie o napětí od 110 kV a délce od 15 km**
- 4.1 **Pražení, aglomerace a slinování kovových rud.**
- 4.2 **Zařízení k výrobě surového železa a oceli, včetně kontinuálního odlévání.**
- 4.3 **Zařízení k výrobě neželezných surových kovů z rudy, koncentrátů nebo druhotných surovin pomocí metalurgických, chemických nebo elektrolytických procesů.**
- 4.4 **Povrchová úprava kovů nebo plastů elektrolytickými nebo chemickými procesy, včetně lakoven, s kapacitou od 500 tisíc m²/rok upravené plochy.**
- 5.1 **Průmyslová výroba a zpracování celulózy, papíru nebo lepenky.**
- 6.1 **Cementárny, vápenky nebo výroba magnezitu.**
- 6.2 **Zařízení k těžbě azbestu a produkce výrobků obsahujících azbest s kapacitou od 10 t/rok finálních výrobků.**
- 7.1 **Tepelné nebo chemické zpracování uhlí, popřípadě bitumenových břidlic, včetně výroby uhlíku vysokoteplotní karbonizací uhlí nebo elektrografitu vypalováním nebo grafitizací.**
- 7.3 **Zařízení k výrobě základních organických a anorganických chemikálií (například uhlovodíky, kyseliny, zásady, oxidy, soli, chlór, amoniak, apod.).**
- 7.4 **Zařízení k farmaceutické výrobě.**
- 7.5 **Zařízení k výrobě pesticidů a průmyslových hnojiv.**
- 7.6 **Zařízení k výrobě výbušnin a regenerace nebo destrukce výbušných látek.**
- 10.1 **Zařízení pro nakládání s nebezpečnými odpady.**

b) zjišťovací řízení

- 1.1 **Trvalé nebo dočasné odlesnění plochy od 5 do 25 ha.**
- 1.3 **Vodohospodářské úpravy nebo jiné úpravy ovlivňující odtokové poměry na ploše od 10 do 50 ha.**
- 2.9 **Budování podzemních prostor pro skladování nebo umístění technologických zařízení (provozů) od 10 000 m³.**
- 3.1 **Zařízení ke spalování paliv o jmenovitém tepelném výkonu od 50 do 200 MW.**
- 4.1 **Provozy na zpracování železných kovů, včetně válcování za tepla, kování kladivy a pokovování; provozy na tavení, včetně slévání či legování, neželezných kovů kromě vzácných kovů, včetně recyklovaných produktů - kovového šrotu, jeho rafinace a lití.**
- 5.2 **Výroba dřevovláknitých, dřevotřískových, pilinových desek nebo překližek a dých s kapacitou od 10 000 m²/rok.**
- 6.2 **Výroba stavebních hmot a výrobků jinde neuvedených s kapacitou nad 25 000 t/rok.**
- 6.4 **Zařízení k tavení nerostných látek, včetně výroby minerálních vláken s kapacitou od 7 000 t/rok.**
- 7.1 **Výroba nebo chemické zpracování polymerů a syntetických kaučuků, výroba a zpracování výrobků na bázi elastomerů.**
- 7.2 **Výroba mýdel, surfaktantů, detergentů a nátěrových hmot nad 200 t/rok.**
- 9.1 **Novostavby a rekonstrukce silnic o šíři větší než 10 m.**
- 10.6 **Průmyslové zóny a obchodní zóny včetně nákupních středisek o celkové výměře nad 3 000 m² zastavěné plochy; areály parkovišť nebo garáží se zastavěnou plochou nad 1 000 m².**

Příloha 2: Výběr ze seznamu aktivit podléhajících zákonu č. 76/2002 Sb. (IPPC)

Výroba a zpracování kovů

- 2.1 Zařízení na pražení nebo slinování kovové rudy (včetně siřičkové rudy).
- 2.2 Zařízení na výrobu surového železa nebo oceli (z prvotních nebo druhotných surovin), včetně kontinuálního lití, **o kapacitě větší než 2,5 t za hodinu.**
- 2.3 Zařízení na zpracování železných kovů.
- 2.4 Slévárny železných kovů o výrobní kapacitě větší než **20 tun denně.**
- 2.5 Zařízení na výrobu surových neželezných kovů z rudy, koncentrátů nebo druhotných surovin metalurgickými, chemickými nebo elektrolytickými postupy, a zařízení na tavení, včetně slévání slitin, neželezných kovů, včetně přetavovaných produktů **o kapacitě tavení větší než 4 t denně u olova a kadmia nebo 20 t denně u všech ostatních kovů.**
- 2.6 Zařízení na povrchovou úpravu kovů a plastů s použitím elektrolytických nebo chemických postupů, je-li **obsah lázní větší než 30 m³.**

Zpracování nerostů

- 3.1 Zařízení na výrobu cementového slínku v rotačních pecích o výrobní kapacitě větší než **500 t denně** nebo na výrobu vápna v rotačních pecích o výrobní kapacitě větší než **50 t denně** nebo v jiných pecích o výrobní kapacitě větší než **50 t denně.**
- 3.2 Zařízení na výrobu azbestu a produktů na bázi azbestu, produkce výrobků s obsahem azbestu.
- 3.3 Zařízení na výrobu skla, včetně skleněných vláken o kapacitě tavení větší než **20 t denně.**
- 3.4 Zařízení na tavení nerostných materiálů, včetně výroby nerostných vláken, o kapacitě tavení větší než **20 t denně.**
- 3.5 Zařízení na výrobu keramických výrobků vypalováním, zejména krytinových tašek, cihel, žáruvzdorných tvárnic, obkládaček, kameniny nebo porcelánu, o výrobní kapacitě větší než **75 t denně** anebo o kapacitě pecí větší než **4 m³** a s hustotou vsázky větší než **300 kg/m³.**

Chemický průmysl

- 4.1 Chemická zařízení na výrobu základních organických chemických látek jako jsou jednoduché uhlovodíky, organické sloučeniny obsahující kyslík, organické sloučeniny síry, organické sloučeniny fosforu, halogenderiváty uhlovodíku, organokovové sloučeniny, základní plastické hmoty, syntetické kaučuky, barviva a pigmenty a povrchově aktivní látky.
- 4.2 Chemická zařízení na výrobu základních anorganických chemických látek.
- 4.3 Chemická zařízení na výrobu hnojiv na bázi fosforu, dusíku a draslíku.
- 4.4 Chemická zařízení na výrobu základních prostředků na ochranu rostlin a biocidů.
- 4.5 Zařízení využívající chemické nebo biologické procesy k výrobě základních farmaceutických produktů.
- 4.6 Chemická zařízení na výrobu výbušnin.
- 6.1 Průmyslové závody na výrobu buničiny, papíru a lepenky.
- 6.7 Zařízení pro povrchovou úpravu látek, předmětů nebo výrobků používající organická rozpouštědla, zejména provádějící apreturu, potiskování, pokovování, odmašťování, nepromokavou úpravu, úpravu rozměrů, barvení, čištění nebo impregnaci, o spotřebě organického rozpouštědla větší než **150 kg za hodinu** nebo větší než **200 t za rok.**
- 6.8 Zařízení na výrobu uhlíku (vysokoteplotní karbonizací uhlí) nebo elektrografitu vypalováním či grafitizací.